

Nr 22

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av motioner
angående anhängiggörande av kommunala ärenden.*

I de likalydande motionerna nr 364 i första kammaren av herr *Sveningsson m. fl.* och nr 439 i andra kammaren av herr *Magnusson i Tumhult m. fl.* hemställs »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning angående ärendens anhängiggörande hos de kommunala nämnderna och styrelserna». — Motiveringen är tryckt i *första* kammaren.

Gällande ordning

Allmänna bestämmelser om ärendens anhängiggörande finns endast för kommunernas *beslutande församlingar*. Enligt 18 § kommunallagen skall fullmäktige meddela beslut i ärenden, som hänskjutits till dem av högre myndighet eller som väckts genom framställning av kommunens styrelse eller annan kommunal nämnd eller genom motion av någon fullmäktig. Motsvarande bestämmelser återfinns i 21 § lagen om församlingsstyrelse och 19 § kommunallagen för Stockholm. I 21 § 1 mom. landstingslagen föreskrivs, att »rätt att väcka förslag vid landstingsmöte» tillkommer förvaltningsutskottet, annan landstingets nämnd, ledamot av landstinget samt länsstyrelsen. Nämda regler är att anse som uttömmande, varför ärende inte kan väckas på annat sätt. För landstingens del har detta också blivit uttryckligen utsagt i landstingslagens nyssnämnda stadgande. Av de angivna bestämmelsernas avfattning framgår, att vederbörande församling är skyldig att avgöra ärende, som väckts i föreskriven ordning; fråga är om s. k. ovillkorlig anhängighet.

Några liknande allmänna bestämmelser har inte getts om anhängiggörande av ärenden hos kommunernas *administrativa organ*. I fråga om styrelser och nämnder inom den *icke specialreglerade* förvaltningen saknas över huvud stadganden i ämnet. I vad mån en framställning till ett sådant organ blir anhängigt eller inte beror därmed uteslutande på om vederbörande organ själv begagnar sin initiativrätt och tar upp framställningen. Ovillkorlig anhängighetsverkan i nyss angivna bemärkelse förekommer sålunda inte. I de olika författningar, som normerar kommunernas *specialreglerade* förvaltning, finns däremot ofta bestämmelser om initiativ utifrån i form av ansökningar, anmälningar etc. I den mån en sådan särskild föreskrift lämnats,

blir ett ärende, som väcks i enlighet därmed, ovillkorligt anhängigt. I vad mån framställningar eljest leder till att ett ärende upptages beror på vederbörande myndighet.

Med hänsyn till innehållet i de föreliggande motionerna bör det ytterligare anmärkas, att det för de specialreglerade nämnderna föreligger skyldighet att självmant till behandling upptaga frågor som kräver åtgärd och ligger under nämndernas kompetenssfär, och att underlåtenhet härutinnan kan föranleda ingripande från de myndigheter, som utövar tillsyn enligt de olika specialförfattningarna. Motsvarande effektivitetskontroll saknas inom den icke specialreglerade förvaltningen. Dock må erinras om den för kommunens styrelse stadgade skyldigheten att med uppmärksamhet följa de frågor, som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Besvärssakkunniga

Frågan om anhängiggörande av ärenden hos kommunala organ beröres av besvärssakkunniga i deras slutbetänkande med förslag till lag om förvaltningsförfarandet (SOU 1964: 27).

Lagförslaget avses äga tillämpning i förvaltningsärende, i vilket någon kan vara part (1 kap. 1 §). Med part åsyftas den som »saken rör» (3 kap. 1 §). Lagen är avsedd att tillämpas vid såväl specialreglerad som icke specialreglerad kommunalförvaltning.

Några kortfattade bestämmelser om anhängiggörande av ärenden har upptagits i förslagets 7 kap. Enligt 1 § skall ärende bli anhängigt hos myndighet »genom anmälan, ansökan eller annan framställning innebärande talans väckande» eller genom åtgärd av myndigheten själv. De sakkunniga avser härmed, att en framställning från en sakägare alltid skall medföra ovillkorlig anhängighet under förutsättning att den riktats till rätt myndighet. I 2 § har upptagits en bestämmelse om skyldighet för part att tydligt ange sitt yrkande och de omständigheter, varpå detta grundas, samt i 3 § ett stadgande om att muntlig framställning i ärende, som skall handläggas skriftligen, skall upptecknas.

Förslaget på denna punkt har uppmärksamrats bl. a. i Svenska stadsförbundets remissyttrande, vari anförts:

Stadgandena i sjunde kapitlet — om ärendes anhängiggörande — synes med den utformning de erhållit icke kunna tillämpas i praktiskt förvaltningsarbete. Ett anhängiggörande genom muntlig anmälan med skyldighet för myndigheten att uppteckna framställningen skulle kunna få egendomliga konsekvenser, exempelvis när det gäller ansökningar till befattningar. Lämpligen bör även myndigheten själv äga avgöra, när en muntlig framställning skall upptecknas.

Betänkandet är nu efter avslutad remissbehandling föremål för vidare beredning i justitiedepartementet.

Motionerna

Motionärerna framhåller, att saknaden av bestämmelser om hur ärenden skall väckas hos kommuns styrelse och nämnder vållat många kommunalmän bekymmer och också medfört, att ärenden blivit begravda på obestämd tid i en nämnd utan möjlighet för den enskilde medborgaren att själv formellt påverka ärendets upptagande. Det bör enligt motionärernas mening kunna uppställas som ett minimikrav, att bestämmelser införs om skyldighet för styrelse eller nämnd att upptaga ärenden som uppenbart kräver åtgärd. De bestämmelser, som föreslagits av besvärssakkunniga, anser motionärerna emellertid vara alltför formbundna och inte anpassade till den kommunala självstyrelsen.

Utskottet

I förevarande motioner förordas bestämmelser om ärendens anhängiggörande hos kommunala styrelser och nämnder. Som framgått av redogörelsen ovan har denna fråga berörts av besvärssakkunniga i deras år 1964 avgivna slutbetänkande med förslag till lag om förvaltningsförfarandet. Lagförslagets regler om anhängiggörande av ärenden avses av de sakkunniga bli tillämpliga på de kommunala styrelserna och nämnderna. Denna punkt i förslaget har också berörts under remissbehandlingen. Betänkandet är för närvarande föremål för vidare beredning inom justitiedepartementet.

Den upptagna frågan är sålunda redan föremål för uppmärksamhet. Utskottet hemställer därför,

att motionerna I: 364 och II: 439 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 1 mars 1966

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETTERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Georg Pettersson, Damström, fru Segerstedt Wiberg, herr Erik Olsson, fröken Stenberg, herrar Palm, Harald Pettersson*, Sten Andersson*, Tistad* och Svenungsson;

från andra kammaren: herr Henningsson, fru Thunvall, herrar Larsson i Luttra, Westberg, Andersson i Storfors, Keijer, Lothigius*, Nilsson i Kristianstad, Martinsson* och Boo.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.